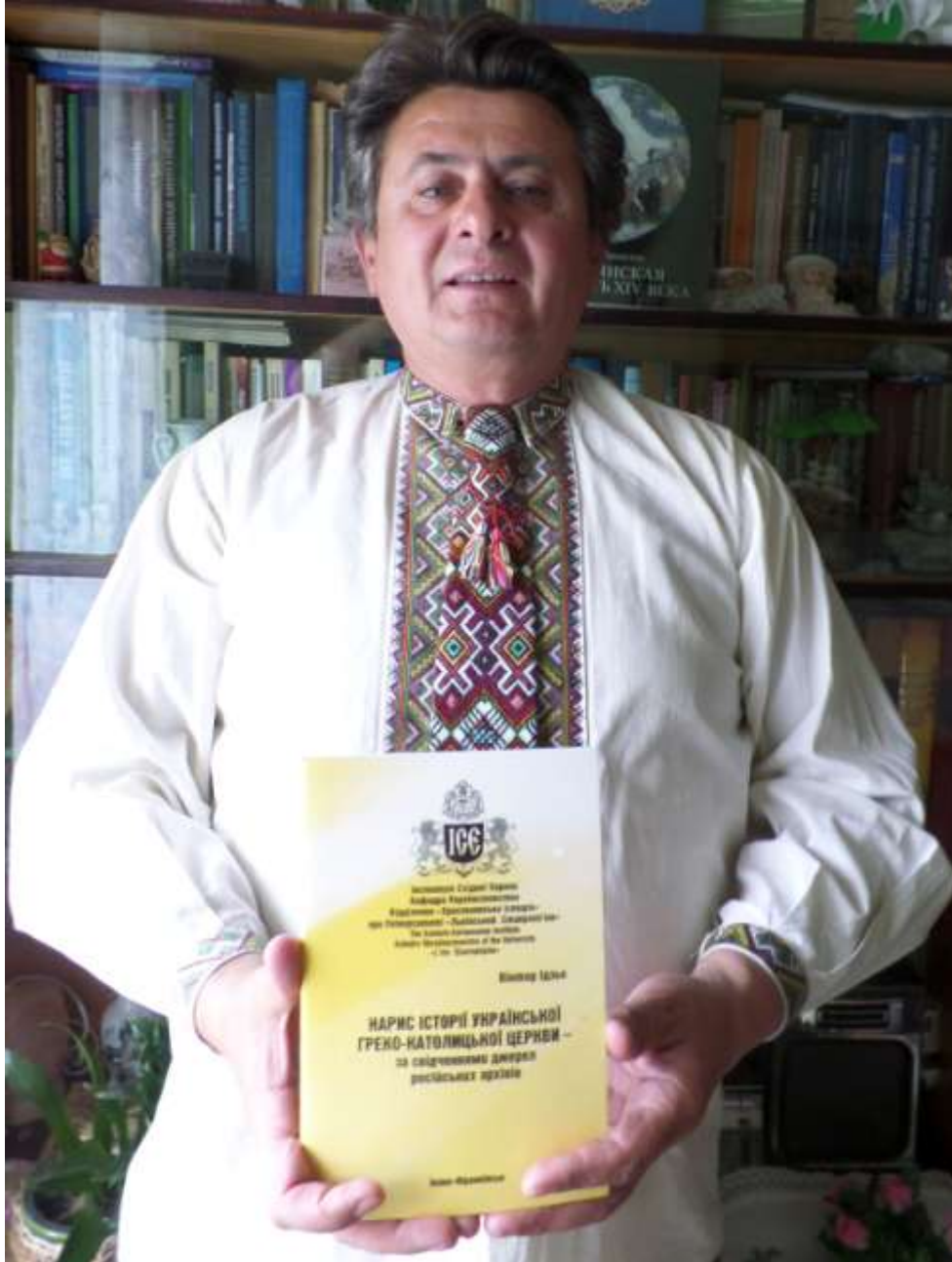

Василь Бойчук

**Презентація на Кафедрі Українознавства Інституту Східної Європи нової наукової монографії
доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України -
«Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів».
- Івано-Франківськ, 2017р.». Львів, 25 листопада 2017 року.**

25 листопада 2017 року в Львові, з 11 години, з нагоди дня народження автора, відбулась презентація нової наукової монографії доктора історичних наук, професора, академіка АНВШ України Віктора Ідзьо «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів». - Івано-Франківськ, 2017р.» на яку прибули вчені Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи. На засіданні Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи були присутні всі завідувачі Відділень Кафедри Українознавства, гості з Чехії, Польщі, Італії, які привітали вихід нової наукової праці, яка дослідила історію Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів...

Автор презентованої монографії «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів». - Івано-Франківськ, 2017р.» доктор історичних наук, академік Віктор Ідзьо.

На презентації нової наукової монографії доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України - «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів». - Івано-Франківськ, 2017р.» була зачитана рецензія доктора філософії, професора Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи, завідувача відділення «Християнська філософія» Олега Васильовича Огірка, яку поміщуємо нище.

Професор Олег Огірко.

Рецензія на монографію доктора історичних наук, професора, академіка АН ВШ України «Нарис історії Української греко-католицької Церкви - за свідченнями джерел російських архівів». – Івано-Франківськ, “Сімик”, 2017. - 48 с.

«Віктор Святославович Ідзьо – академік Міжнародної Академії Наук Євразії, Академії Наук Вищої Школи України, директор та завідувач Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи, провідний науковий співробітник Інституту українознавства МОН України, лауреат премії ім. академіка Івана Крип'якевича, широко відомий історик та українознавець в Україні, Росії, Польщі та за їх межами: доктор історичних наук, професор, член спеціалізованої ради Вченої Ради по захисту кандидатських та докторських дисертацій Інституту українознавства МОН України, головний

редактор 3 наукових вісників та журналу “Українознавець”, організатор численних міжнародних конференцій, автор більше ніж 800 наукових статей, 50 монографій, 42 наукових брошур.

Наукова праця академіка Віктора Ідзя “Нарис історії Української греко-католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів” досліджує історію унійних процесів в Україні та Росії, процес зародження, становлення та розвитку греко-католицьких громад на території України та Росії з найдавніших часів.

Автор монографії “Нарис історії Української греко-католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів” розглядає причини релігійної Унії 1596 р., які простежуються при глибокому аналізі давньої історії. Цей унійний процес розпочався ще в 1215 р., коли угорський королевич Коломан коронувався на короля Галичини, і започаткував унійний процес на українських землях. Надалі володар України-Русі, великий князь Данило Романович, своєю офіційною коронацією на короля України-Русі в 1253 р. утвердив цей процес і зробив його незаперечним. Берестейська Унія 1596 р., що була проголошена спочатку в Римі в грудні 1595 р., а потім – у жовтні 1596 р., мала виняткове значення для інтеграції українського культурно-релігійного суспільства, його еліти, незалежно від польського та інших європейських впливів, у висококультурне західноєвропейське середовище. Історична наука, зокрема ХХ ст., неодноразово займалася дослідженням цього історико-релігійного питання.

Монографія торкається питань історії Української греко-католицької Церкви та її поширення на території Східної Європи та Азії. Наголошується, що Берестейська унія 1596 року не була випадковим явищем. Вона була підготовлена цілим ходом історичного розвитку України як складової частини європейської культурної спільноти і знаменувала собою торжество ідеї єдності християнських церков на українських землях. Те, що сталося на Соборі в Бересті, було лише відновною (реунією) нашого первісного древнього християнства – православного за вірою, тобто правдивого, і католицького в любові. Саме таке християнство ми прийняли за святого рівноапостольного і великого князя Володимира.

Це було поєднання двох рівноправних суб'єктів, самоуправних Церков: Римської і Київської. Проти, щоб українсько-білоруська Церква (Київська митрополія займала в той час територію України і Білорусі) була в злучі з Римською Вселенською, були спочатку митрополити-греки, а потім як Польща, так і Москва, бо одна і друга хотіли загарбати Україну і Білорусію для себе. Підпорядковуватись римо-католицькому уніформізму й ополячитись, як це зробила частина української шляхти, або підпорядкуватись Московському патріарху, утративши свою окремішність. Тому українські владики – ініціатори Берестейської унії, прийшли до переконання, що в цих умовах зберегти своє національно-релігійне обличчя можна лише через унію з Римом, при збереженні традиційної обрядовості.

Конкретно-історичним результатом Берестейської унії 1596 року була поява в Україні уніатської, або, як її стали з 1774 р. називати, Греко-Католицької Церкви. Неправильно було б розглядати цю Церкву, як якусь нову церковну організацію, що появилася в Україні вкінці XVI ст. поза всяким зв'язком із попередньою церковною традицією. За своєю суттю Греко-католицька Церква – це цілком новий, вищий етап у розвитку Української Церкви, її найлогічніша форма й найдовіреніша історична іпостась. Запровадження унії нашої Церкви із Вселенською в кінці XVI ст. стало добрим прикладом для вірних Української Церкви, які щойно внаслідок Берестейській унії 1596 року, домоглися правдивої реунії (відновлення єдності із Вселенською Церквою) за умови збереження самоуправності Церкви і літургічної окремішності, яка існує й по сьогодні.

Унійним актом 1596 року український народ увійшов у коло цивілізованих народів Європи. Українська Церква, визволившись від турецько-візантійських пут, знову, як за Володимира Великого, ставала вселенською за суттю і національною за формою. І те, що ми у третьому Христовому тисячолітті існуємо як народ, як нація, нарешті – як суверенна держава, є величезною заслугою Української греко-католицької Церкви – дітища Берестейської унії. Там, де торжествувала Берестейська унія, там залишилися непорушними правові основи українського християнства, там найбільше зберігся і загартувався національний дух українського народу.

Слід зауважити, що автор фахово підійшов до написання даної праці. В ній на основі історичних джерел російського, польського, італійського, українського походження викладаються історичні, релігійні та політичні процеси в Україні-Русі в XVI-XX ст. Велика увага у рецензованій праці акцентується на питаннях поширення греко-католицької Церкви на території Росії. Вказано, що заходами Російської імперії ще в 1839 р. почалась насильна ліквідація Уніатської Церкви в Білорусі й Україні. Ще у 1793–1795 рр., після другого і третього поділів Речі Посполитої, уся Правобережна Україна за винятком Галичини, опинилася в Російській імперії. Імператриця Катерина II розпочала боротьбу з унійною Церквою, спрямовану на її повне знищення та “повернення” усіх вірян Російській православної Церкві. У 1795 р. затримано під домашній арешт митрополита Теодосія Ростецького, звідки він, відокремлений від своєї митрополії, міг контактувати з вірними тільки дипломатичним шляхом. Наступні митрополити призначалися російськими чиновниками і не були визнані Папою Римським. В 1839 р. на Синоді в Полоцьку греко-католицьку Церкву примушено до об'єднання з Московським патріархатом.

В праці академіка Ідзя пропонується глибоко усвідомити, що головним ідейним натхненником поширення греко-католицької Церкви в Росії був митрополит Андрей Шептицький, якого ще в 1914 р. росіяни найперше інтернували в його палаті, а потім 19 вересня його перевезли до Києва. Але тому, що приїзд митрополита до Києва викликав схвилювання серед київських українців, росіяни відправили його до Нижнього Новгороду, згодом до Курська, а врешті до Суздаля, де була сумної пам'яті в'язниця для духовних злочинців. Там митрополит пробув понад 2 роки. Із січня 1915 р. до серпня 1916 р. А. Шептицький перебував в Росії у статусі заарештованого. Йому не дозволялися ніякі зустрічі, тільки декілька разів було дозволено відвідати косяк для сповіді.

Після того, як прогресивна російська преса порушила проблему перебування А. Шептицького в Росії, митрополиту було дозволено вільно займатися усіма справами, якщо він того побажає, і навіть відвідувати Богослужіння в монастирській церкві, але виходити за межі монастиря без дозволу настоятеля не дозволялося, оскільки Спасо-Єфимівський монастир був духовною тюрмою для російських релігійних злочинців. Приниження російською владою митрополита А. Шептицького, його ув'язнення в Суздальський монастир змусило В.Г. Короленка звернутися до російського уряду із зверненням: «Після захоплення російськими військами Галичини митрополит А. Шептицький був вивезений в Росію у той час, коли російські політики проголосили для Галичини широкі політичні і релігійні свободи. Великий князь Микола Михайлович гарантував уніатам недоторканість церковного життя в Галичині. Здавалося, цього разу Росія виконає свої обіцянки і дасть національні і релігійні свободи галичанам-уніатам. Однак прибулий в Галичину єпископ російської Православної Церкви Євлогій розпочав насилля, тобто політику релігійної нетерпимості. Єпископ як військовий почав переслідувати українців-уніатів, тому митрополит граф А. Шептицький виступив на захист гарантованих російським урядом національних і релігійних свобод, за що був силоміць вивезений в Росію. В Росії митрополит А. Шептицький намагався відвідувати православні храми, але не відомо, з яких причин, російське духовенство виганяло із храмів, застосовуючи до нього стародавнє християнське правило, яке виникло ще у час гоніння на християн: «Изидите». Це свідчить про дикість Російської Православної Церкви, особливо тоді, коли Синод посадив митрополита-уніата в тюрму для релігійних злочинців. Треба зрозуміти, що митрополит-уніат – голова чисельної пастви, яка підпорядкована Папі Римському, якого й визнає найголовнішим християнським архієреєм. Він – громадянин ворожої поки що нам держави, однак ми не маємо ніякого права ув'язнювати його в тюрму, де сидять російські релігійні злочинці. Невже Росія, водночас проголошуючи уніатам свободу і релігійну нетерпимість, думає схилити уніатів шляхом репресій на свій бік? Обіцяючи уніатам волю і водночас ув'язнюючи митрополита А. Шептицького, Росія виявляє своє дворушництво, яке властиве загалом для Росії у поведінці з українцями, починаючи із XVII ст., тобто з часу укладення договору царем Олексієм Михайловичем з Богданом Хмельницьким».

Ув'язнення митрополита А. Шептицького, який для Галичини був символом національного, духовного і культурного відродження, показало галичанам сутність російського великодержавного і церковного шовінізму, сутність російської православної Церкви. Росія, миттєво ліквідувавши Українську греко-католицьку Церкву, продемонструвала всьому світові небажання миритися з національними, духовними інтересами українського народу.

Митрополит і граф Андрей Шептицький сприяв розбудові Російської греко-католицької Церкви. У березні 1917 р. після свого звільнення організував у Петрограді Синод Російської католицької Церкви і призначив отця Леоніда Фьодорова Екзархом для католиків візантійського обряду в Росії.

Автор розглянув проблеми поширення Української греко-католицької Церкви в Росії після її виходу з підпілля у 1989 р. Він підкреслив, що для легалізації Української греко-католицької громади в Москві, тобто надання їй статусу релігійної організації, потрібні рішучі дії з боку Патріархату (Митрополії) УГКЦ, який нещодавно переніс осідок до столичного Києва, а також Ватикану, Католицької митрополії в Росії.

Позитивним аспектом запропонованої праці є те, що вона враховує здобутки української духовної традиції, і тим самим сприяє вихованню не абстрактної духовності, а такої, що має глибоке національне підґрунтя.

Порушені проблеми наукової праці закликають виховувати молодь у вірності Богові, Україні, народові. Праця написана на екуменічному рівні, не ображаючи почуття вірних різних християнських конфесій і сприятиме толерантному відношенню між ними.

Розглянута наукова монографія «Нарис історії Української греко-католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів» рекомендована до друку Кафедрою Українознавства, Відділенням «Християнська історія» Інституту Східної Європи при Університеті «Львівський Ставропігон».

Вважаю, що запропонована наукова монографія «Нарис історії Української греко-католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів», підготовлена завідувачем Кафедри Українознавства та директором Інституту Східної Європи, доктором історичних наук, професором Віктором Ідзьом, вносить помітний вклад у скарбницю знань про історію української держави та Церкви і особливо буде корисна для науковців, викладачів та студентів вищих світських і духовних навчальних закладів, а також для усіх, що цікавляться історією України та її Церкви...

...У висновок анонсу нової наукової монографії доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Ідзьо «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів». - Івано-Франківськ, 2017р.» вченими та рецензентами наголошено, що: «презентована наукова монографія рецензована як вченими Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи, так і вченими Києва, Львова, Праги, Братислави, Вроцлава, Риму, які позитивними науковими рецензіями підтвердили високий науковий рівень автора дослідження «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів», доктора історичних наук, професора Академіка АНВШ України В.С. Ідзьо...».

Вченими, учасниками презентації в Львові, було одобрено презентацію монографії доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України, завідувача відділення «Християнська історія» Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи Віктора Ідзьо «Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів». - Івано-Франківськ, 2017р.» під час вшанування укладача Берестейської Унії Папи Римського Климента VIII біля його мовзолею у церкві Санта Марія Маджоре, за сприянням владики Іринія Білика, під час науково-освітньої подорожі вчених Інституту Східної Європи 10-14 грудня 2017 року до Неаполя та Риму... З монографією можна ознайомитися в Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника.